

nr. 6 DECEMBER 2020 86. ÅRGANG

ORGANIST

bladet

KORIMPROVISATION I GUDSTJENESTEN

GENINDVIELSE AF ORGLET I AARHUS DOMKIRKE

GASTON LITAZES ORGELSYMFONI

DOKS

DANSK ORGANIST OG KANTOR SAMFUND

Dansk Organist og Kantor Samfund DOKS

Vesterbrogade 57, 1. th. - DK-1620 København V
Tlf. 33 79 16 85 (tr. 10-13)
doks@doks.dk - www.doks.dk
Sekretariatsleder: **Bjørn Arberg**
Mobil 21 47 04 30 (træffes ikke fredag)
Sekretær: **Lene Arberg**

Bestyrelse DOKS

Karin Schmidt Andersen formand
Hendriksholm Kirke
Vesterbrogade 57, 1. th. DK-1620 København V
ksa@doks.dk
Tlf. 21 28 00 72

Poul Skjølstrup Larsen næstformand
Løgumkloster Kirke
skjoelstrup@doks.dk
Tlf. 40 68 21 44

Philip Schmidt-Madsen kasserer
Sct. Matthæus Kirke
phsc@vesterbrosogn.dk
Tlf. 30 33 89 70

Bente Hogrefe Nielsen
Sjællands Kirkemusikskole
bente.hogrefe@mail.dk
Tlf. 29 67 13 01 - 46 96 46 92

Peter Bjerregaard
Godthaabskirken
pb@godthaabskirken.dk
Tlf. 26 36 87 61

Christina Beltoft Mortensen
Nørre Tranders Kirke
beltoftchristina@gmail.com
Tlf. 98 14 91 73 - 61 71 91 73

Anders Gaden
Helligåndskirken, Aarhus
anders@helligandskirken.dk
Tlf. 51 35 63 88

Akademikernes A-kasse

Vester Farimagsgade 13 - 1606 København V
Tlf. 33 95 03 95 - www.aka.dk

Organistbladet DOKS

Mikael Garnæs ansvarshavende redaktør
Tysk-fransk reformert Kirke
organistbladet@doks.dk - Tlf. 41 26 63 31
Abonnement: årligt kr. 600
Annoncer sendes til annoncer@doks.dk
Annoncepriser: Kontakt redaktør eller www.doks.dk
Deadline for redaktionelt stof til næste nummer: 1. januar
Deadline for annonce-materiale: 1. januar
Grafisk arbejde: spotON og RiisGraphics
Tryk: Litotryk A/S
Forsidegrafik: Helle Riis og Foto: Thomas Rønn

INTROITUS Af Mikael Garnæs

Og dog bære blus vi med glæde!

Midt i et corona-udfordret efterår er det glædeligt at kunne konstatere, at der stadig er masser af grøde i kirkemusiklivet. For eksempel lykkedes det at gennemføre to store orgelfestivaler i Aarhus og København i begyndelsen af november. Det Jyske Musikkonservatorium og Det Kongelige Danske Musikkonservatorium var drivkræfterne i de to festivaler, der begge kunne fejre restaureringen og genindvielsen af et stort orgel: Marcussen-orglet i DKDM's koncertsal og orglet i Aarhus Domkirke. Den officielle genindvielse af Aarhus-orglet, der fandt sted i oktober, blev ligefrem dækket af diverse tv-nyhedsudsendelser, som ellers sjældent beskæftiger sig med vores område af musikken. Orglet, der nu igen er Danmarks største, blev fejret med festgudstjeneste og koncert, og i sin nyrestaurerede stand er det en rejse værd, som en trestjernet Michelin-restaurant, siger Poul Skjølstrup Larsen i sin reportage.

Ved Aarhus Internationale Orgelfestival blev en nyfunden orgelsymfoni af Gaston Litaize uropført af Ulrik Spang-Hanssen, som på opfordring fortæller om værket og sine erindringer og tanker omkring Litaize.

Et meget spændende og nytænkende projekt er blevet lanceret af Lindevang Kirkes organist Lars Nielsen Sardemann. Han har i flere år arbejdet med korimprovisation som et led i gudstjenesten, og det er mundet ud i udgivelsen af *10 blikke på den levende Gud – korimprovisation med soundscape*. Hvor improvisation ved orglet i et eller andet omfang er hverdag for de fleste organister, er korsangen normalt nodebundet. Det behøver den ikke at være, og den frihed, som en velforberedt improvisation giver, kan give et nyt løft til gudstjenesten. Vi bringer et interview med Lars Sardemann, og Susanne Krog Thesbjerg anmelder den spændende udgivelse.

Og så er der godt nyt til alle dem, der har efterlyst vejledende vikartakster for organister. Vikaropgaver falder ikke ind under nogen overenskomst, så det er op til den enkelte at forhandle sig frem til en acceptabel aflønning. Det gør forholdene komplicerede, for alle vikariater er forskellige, fra sted til sted og fra person til person. Men med udgangspunkt i et EU-direktiv, der fastslår at deltidsansatte ikke må forskelsbehandles, har Organistforeningen og DOKS nu i fællesskab udgivet vejledende minimumstakster for vikaropgaver, der afspejler overenskomstens løn- og pensionsforhold. Formand Karin Schmidt Andersen redegør for de overvejelser der ligger bag i *Formanden har ordet*, og selve taksterne kan du finde på DOKS' hjemmeside.

IND- HOLD

4-6
GENINDVIELSE AF ORGLET
I AARHUS DOMKIRKE

7
KLUMME:
40 ÅR - ET TILBAGEBLIK
OG EN BØN

8-11
KORIMPROVISATION I
GUDSTJENESTEN

12-13
REGISTERTAVLEN

14-16
LA SYMPHONIE
DU PATRON

17
BAG OM HELLIGDAGEN

18
FORMANDEN HAR ORDET
SAMMENHOLD

19
MUSIK TIL GUDSTJENESTEN
HELLIGTREKONGERS
SØNDAG,
1. TEKSTRÆKKE

20-21
ANMELDELSE
10 BLIKKE PÅ
DEN LEVENDE GUD

22
NYE
PUBLIKATIONER

24
DOKS'EN UD AF BOKSEN
GUDMUND
MORTENSEN

Genindvielse af orglet i Aarhus Domkirke

Søndag den 4. oktober sad en stor gruppe forventningsfulde organister fra nær og fjern til festgudstjeneste i en, i forhold til coronakrisen, fyldt Aarhus Domkirke, afsprittede og med et sangark i hånden, som vi ikke måtte synge efter. Nu skulle det åbenbares, hvad resultatet af flere års arbejde på orgelpulpeturet har resulteret i. Domkirkens prægtige orgel er blevet restaureret og delvist ombygget for, ikke 18 milliarder, som en speaker i Radioavisen kom til at sige, men for ca. 18 millioner. Det var opløftende at flere danske medier, også DR TV, omtalte begivenheden, det er vi jo ikke så vant til.

Højmesse indledtes med Edward Elgars godt 12 minutter lange *Te Deum laudamus* med Aarhus Domkirkes kantori suppleret med sangere fra Den Jyske Operas kor dirigeret af domkirkens kantor Anne Agerskov og med Kristian Krogsøe ved orglet. Koret var placeret under pulpeturet med indbyrdes god afstand, som der kræves i disse tider. Det var et rigtigt godt valg. Elgars musik kom til fuld udfoldelse, der var rig lejlighed til at høre mange af de utallige klanglige finesser som orglet indeholder, værket passede flot til det store velklingende kor, og samarbejdet mellem kor og orgel fungerede perfekt, trods den relativt store afstand.

Det var måske på grund af Corona-restrictionerne, at der kun var tre "fællesalmer" i gudstjenesten og ingen altergang, men så

var der jo plads til des mere musik. Første salme var *Min sjæl, du Herren love*. Når det nu skulle være sådan, at vi i menigheden ikke måtte synge med, hjalp det rigtig meget, at vi havde et særdeles velsyngende kor. Man kunne ikke gøre andet end at læne sig tilbage og nyde sangen båret af det velklingende orgel. Orglet har jo et væld af klanglige muligheder til understøttelse af salmesangen, hvilket også blev demonstreret på forbilledlig vis af Kristian Krogsøe. Det var ikke nødvendigt at bruge orglets nye store muskler til salmesangen denne dag, men med en stor kraftigt syngende menighed, for eksempel ved ordinationer, har det været en udfordring at styre salmesangen i det mægtige rum. Nu er der kommet to nye stemmer, der i den grad vil kunne styre selv den mest balstyriske menighed, en engelsk højtrykstrompet i både 8' og 16' samt en fransk Grande Trompet i 8' og 4'. Når dertil, forhåbentlig om kort tid, kommer et antifonorgel i den nordre korsarm, får organisten fuldstændig magten over salmesangen.

Efter trosbekendelsen kunne vi høre et musikalsk svar på denne, Sigfrid Karg-Elerts *Fuga, Kanzone, og Epilog Credo in unum Deum* for orgel, violin og "vier Frauenstimmen". Tue Lautrup var violinsolist. Karg-Elert ønsker en Tuba mirabilis 8' i indledningen, en god anledning til at vi kunne høre den nye stemme, som står på sin egen højtryksvindlade øverst i orglet.

Gudstjenesten sluttede med Johannes Brahms' *Geistliches Lied* og *Final* fra Louis Viernes 6. Orgelsymfoni. Undervejs kunne man høre koret i Thomas Tallis' *O Lord, give thy holy Spirit into our Hearts* og Karl Jenkins' *I'll make music*. Midt i den overdådige musik som prægede gudstjenesten skal det heller ikke glemmes, at det var biskop Henrik Wigh-Poulsen, der prædikede. Således opløftede kunne vi ile til frokost for at være parat til næste punkt på dagen, allerede kl. 13.30.

Det var den engelske organist Thomas Trotter, der fik æren af at spille den første koncert på orglet. Der var fri entré, men man skulle bestille billet for forhånd, og på grund af afstandskravene var der udsolgt. Thomas Trotter indledte med Bachs *Toccatà i F-Dur*. Det var det eneste punkt på dagen, hvor jeg ikke var helt solgt. Det har altid været svært at spille barokmusik på orglet, og det er det nok stadigvæk, med mindre at man sværmer for Straubes anvisninger til Bachs orgelværker. Nu modsiger jeg hurtigt det jeg lige skrev, for Thomas Trotter har arrangeret fem satser fra Tielman Susatos *Danserye*, og det var charmerende musik, hvor vi kunne høre forskellige meget elegante tungestemmer, og det der for mig var den helt store åbenbaring, den genoplivede Praestant 8' i hovedværkets facade. Stemmen er fra Kastens-orglet fra 1730, men blev taget ud af brug i 1870'erne. Efter sigende har den været en

Forlængede piber

Hovedorglet i Aarhus Domkirke Foto: Per Rasmussen

særlig stor udfordring for orgelbyggerne. Stemmen er meget skrøbelig, man turde ikke tage den med til orgelbyggeriet, og intonatørerne har brugt mange timer på stemmen, men det er blevet en helt unik stemme.

Fra den gamle renessancemusik kommer vi frem til perioden, hvor orglet har sin særlige styrke. På mange måder er orglet et meget sammensat instrument, store dele af orglet er ført tilbage til den form det havde i 1928, nyt er kommet til og endnu ældre dele findes der også, så hvad kan man sige om orglet i dag? Jeg hører det ikke som en

stilkopi, hverken typisk fransk romantisk eller tysk. Jeg vil hellere sige, at det er et helt moderne orgel, med dybe historiske rødder. Det er helt sin egen. Og tak for det!

Thomas Trotter spillede Edward Elgars *Sonate i G-dur*, tre fantasistykker af Louis Vierne og uddrag fra Wagners operaer i Lemares arrangement, pilgrimskoret fra *Tannhäuser* og valkyrieridtet fra *Valkyrien*. Alle stykkerne realiseres på allersønneste måde, og især de to stykker af Wagner blev i den grad forløst. Det er jo stor musik,

Af Poul Skjølstrup Larsen,
næstformand i DOKS og
organist i Løgumkloster Kirke

men det kræver også et magtfuldt orgel. Her kommer de nye højtrykstrompeter i den grad til deres ret. Det var betagende, og naturligvis overlegent spillet af Thomas Trotter. Jeg tror, at mange gik ud af kirken helt høje over det klanglige resultat og kunne

samtidig beskue den smukke Kastens-facade, som ved samme lejlighed havde fået genskabt sin fordums farvepragt.

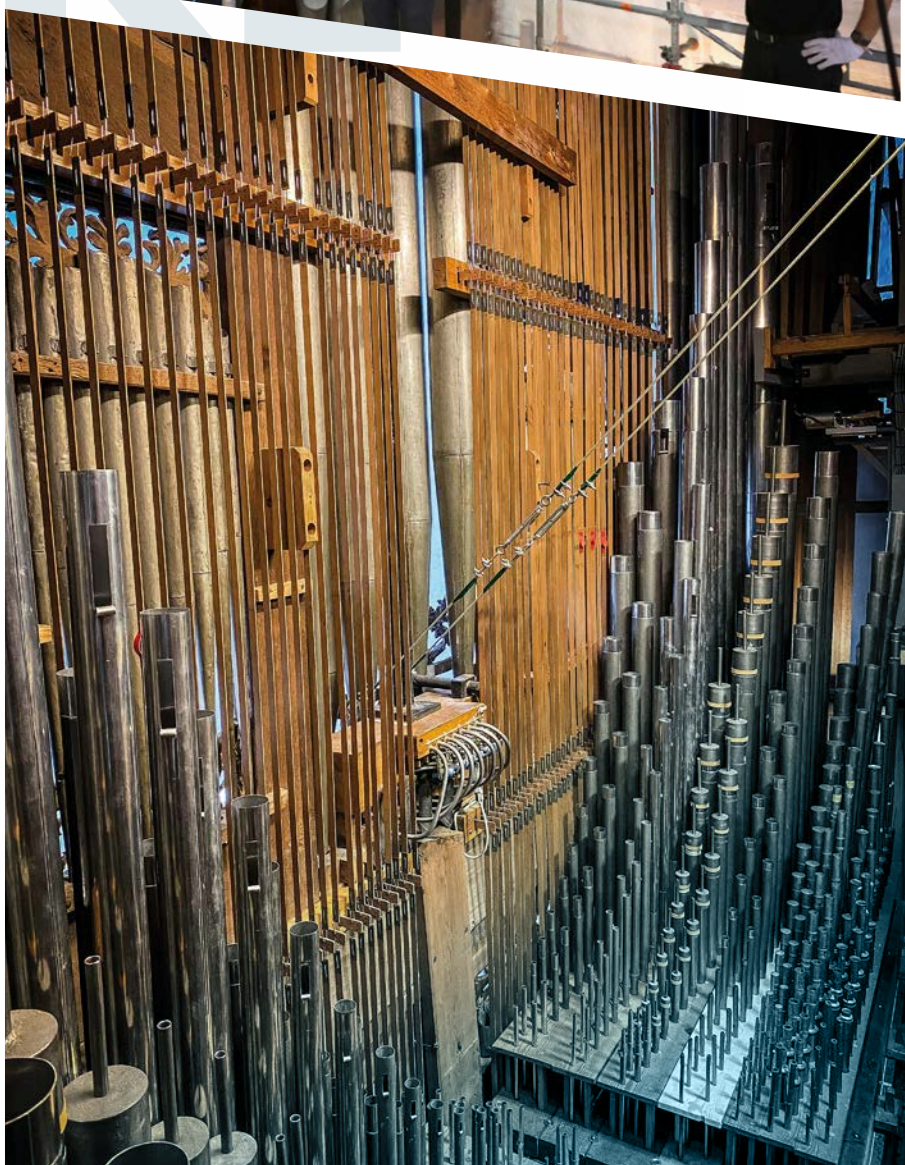
Efterfølgende har jeg, sammen med Dennis Christoffer Bang Fick, haft lejlighed til at være på besøg en aftenstund ved orglet, hvor intonator Stefan Paulsen og orgelbygger Bernd Lorenzen færdiggjorde de sidste detaljer. Man imponeres over det fornemme intonationsarbejde der er blevet gjort, først gennemtænkt af orgelkonsulent Anders Johnsson i samarbejde med intonator Jens Christensen. Jens Christensen arbejdede ihærdigt videre med disse planer til trods for en fremadskridende kræftsygdom, men måtte give arbejdet videre til Stefan Paulsen og Daniel S. Christensen, som blev bistået af Dick Koomans fra Flen-trop Orgelgebouw. Hver stemme har sin helt egen karakter, og alligevel klinger de på utallige måder godt sammen. Det vil kræve utallige timer at trænge ned i instrumentets klanglige muligheder, men alligevel kan man på et par timer fornemme, at det er vigtigt hvordan man for eksempel blander de mange 8'-stemmer.

Det nye spillebord har fået indbygget et kombinationssystem, Castellan fra firmaet Sinua, Tyskland, som har mange af de nye muligheder, Midi, sostenuto, delt pedal, samt utallige koblingsmuligheder, hvilket giver den dygtige improvisator righoldige muligheder. Jeg var lige en tur oppe i orglet. Man skal i særlig grad være behændig og ikke lide af højdeskræk, når man skal servicere orglet.

Hvis vi bruger Michelins stjerneudde-lingssystem vil jeg give orglet tre stjerner. Ekstraordinær orgelkunst, der er værd at rejse efter. DOKS' årskursus i 2022 finder sted i Aarhus den 2. – 4. maj, og mandag den 2. maj er der koncert om aftenen med Kristian Krogsoe ved orglet. Så sæt allerede nu kryds i kalenderen.

Kristian Krogsoe og orgelbyggere

en "Komponistenquete" fra august 2008) -
ger jeg derfor at videregive, hvad jeg
lig lod bringe i det lokale kirkeblad.
handler ikke om musikansættelse, men om selve
for en organists ansættelse, - det grundlaget
giver mulighed for den mangfoldighed af al forskelligartet virksomhed,
der tilbydes en organist at arbejde for, glæde sig over og at engagere sig i.

KLUMME Af Tore Bjørn Larsen, organist i Sankt Nikolai Kirke, Svendborg

40 ÅR - ET TILBAGEBLIK OG EN BØN

Organistbladets redaktør har bedt mig om at skrive en klumme - gerne noget personligt.

Da jeg allerede i et tidligere nummer af bladet er blevet portrætteret som komponist (i en "Komponistenquete" fra august 2008), vælger jeg derfor at videregive, hvad jeg for nylig lod bringe i det lokale kirkeblad. Klummen handler ikke om musik, men om selve grundlaget for en organists ansættelse, - det grundlag, der giver mulighed for den mangfoldighed af al forskelligartet virksomhed, der tilbydes en organist at arbejde for, glæde sig over og at engagere sig i.

40 ÅR - ET TILBAGEBLIK OG EN BØN

Knap 21 år var jeg, da jeg første gang blev sat på en orgelbænk.

På en sådan har jeg nu siddet i over 40 år. Jeg ankom uden kirkelig baggrund.

Mange af efterkrigstidens forældre havde i deres opdragelse en anden agenda end at videregive lige dén tradition. Så jeg var en ren novice både mht. salmer, liturgi og bibeltekster, og jeg startede hélt fra begyndelsen; dét sted hvor "plejer" ikke eksisterer. Det har præget mig.

For dengang at kunne se mig selv i det - for mig som ung mand - helt nye kirkelige miljø, og i et forsøg på at forstå kirkens sprog, erstattede jeg termer og begreber

med mine egne udtryk; Helligånden kunne f.eks. blive til 'Kraften'. Efterhånden som salmer og tekstlæsninger gennem årene gik mig i blodet, blev det dog i min åndelige søgen efter mening ikke længere nødvendigt med denne form for omformulering.

Alle sproglige krumspring blev omkalfatret til det sprog, der allerede eksisterede. Men som en af middelalderens teologer, Anselm af Canterbury, udtrykker det: "For jeg søger ikke at forstå for at kunne tro, men jeg tror for at kunne forstå. Thi dette tror jeg også: Hvis jeg ikke troede, ville jeg ikke kunne forstå."

Som fastansat i Folkekirken i 40 år har jeg ikke glemt min indgang til det kristne religiøse univers.

Efter min mening gælder det om at lade Himlen stå åben, så alle frit kan få sit møde med det Absolutte.

Jeg mener faktisk, at det er en forbrydelse at stå i vejen; det være sig forældre overfor børn, kirkesamfund overfor enkeltindivider, regimer overfor folkegrupperinger, - ja, i ethvert forhold at tage patent på Gud (eller det modsatte). Det er et brud på det andet bud.

Jeg husker stadig, da jeg meget tidligt i mit første orgelundervisningsforløb spurgte min

daværende lærer Poul Borch, domorganist i Odense, hvorvidt det var nødvendigt at være troende for at spille i en kirke, hvorpå han blot svarede: Nej! - så stod Himlen åben, og jeg blev dengang meget lettet: Min nysgerrighed fik frit spil.

Samtidig med 2020's corona-pandemi har ovenstående påkaldt sig en del eftertænksomhed hos mig, hvilket fik mig til at formulere denne bøn:

Kristus' Bøn

(parafrase over Pater Noster/Fadervor)

**Gud i hele Universet
Altings evige Ophav
Lad Alt ske i Din Ånd**

**Giv os hver dag, hvad vi behøver
Tilgiv Alt Ondt, som vi gør og har
gjort,
sådan som vi også tilgiver Alle andre
Lad intet friste os,
og beskyrm os fra Alt Ondt**

**Din Storhed er Uendelig, Uforståelig
og i Al Eksistens
Lad alt ske i Din Ånd
Nu og i Al Evighed**

Amen

Korimprovisation i gudstjenesten

Lars Nielsen Sardemann vil bringe improvisationshåndværket ind i dansk korpraksis

Aftensang i Lindevang Kirke på Frederiksberg. Sognepræst Christiane Gammeltoft-Hansen sidder i koret, kirkens organist Lars Nielsen Sardemann ved flyglet og kirkens fem korsangere foran menigheden på hver sin stol i corona-afstand.

af et kraftigt vindstød, og den fyldte hele huset, hvor de sad”, der tager sit udgangspunkt i nedslag, både fysisk og åndeligt. Det følges af en orgelsolo, Rheinbergers *Abendfriede* fra Op. 156, spillet på kirkens fine orgel.

Gudstjenesten indledes med en lille podcast i højtalere. ”Tænk at være fugl” lyder det, og over et soundscape kreeret af Louise Hjort Hansen mediteres der over lyd og at lytte. Så rejser sangerne sig op, Lars Sardemann slutter sig til dem, og på baggrund af endnu et soundscape i højtalere improviserer sangerne, diskret styret af Lars Sardemann, der også selv synger med, over Johannesevangeliet kap. 1 vers 4: ”I ham var liv, og livet var menneskers lys.” Det virker roligt, dæmpet og i sig selv hvilende, der synges over lange stræk kun på vokaler og med lukket mund, sangerne passer sig ind i det digitale lyd billede. Menigheden lytter opmærksomt. Vi er klar over, at denne musik hører vi kun denne ene gang.

Efter fadervor og velsignelse synger vi, med Lars Sardemann tilbage ved flyglet, Niels LaCours melodi til Ingemanns *I fjerne kirketårne hist*.

Og så slutter gudstjenesten med endnu en korimprovisation over Matthæusevangeliet kap. 28, vers 20: ”Og se, jeg er med jer alle dage indtil verdens ende”. Soundscapet er denne gang mere aktivt, med togflojt, lyde af fodbolde der bliver sparket og et spædbarn der græder. Koret falder først ind med en salmemelodi, siden synger hver sanger solistisk teksten på sin egen facon og giver med en håndbevægelse stafetten videre til den næste. Her er vi på vej ud i verden igen. Efter denne smukke og anderledes gudstjeneste har jeg en snak med Lars Sardemann.

Derefter begynder det at ligne noget vi kender, med hilsen, bøn og første salme – men den er nu også ny og skrevet af aftenens præst og organist: *Når lyset bliver blødt og tæt* med tekst af Christiane Gammeltoft-Hansen og en efter eget udsagn Carl Nielsen-inspireret melodi af Lars Sardemann.

Fortæl om baggrunden for projektet – hvad fik dig til at arbejde med korimprovisation?

- KORIMPROJEKT2019 er et kirkemusikalsk udviklingsprojekt der har til hensigt at bringe improvisationshåndværket ind i dansk korpraksis som en markant fornyelse af den danske kirkemusiktradition.

Så følger læsning og en kort meditation over Apostlenes Gerninger kap. 2 vers 2 ”Og med ét kom der fra himlen en lyd som

Projektet udspringer af det øvrige liturgiske forsøgsarbejde i Lindevang Kirke, der siden

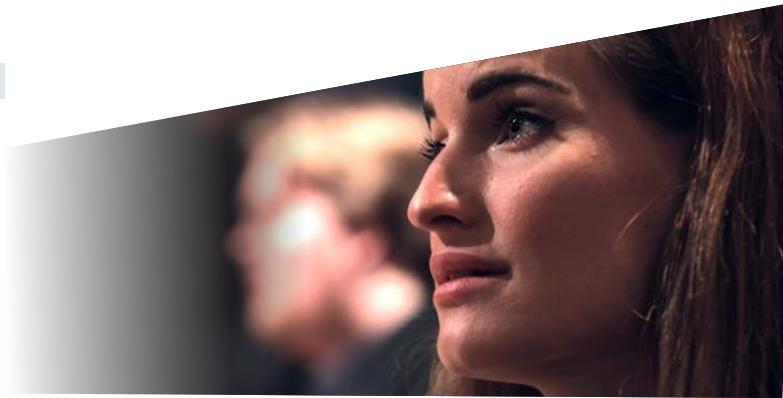

Lars Sardemann og Lindevang Kirkes kor

IMPRO- ON

2011 har været et liturgisk forsøgssogn. Det startede for år tilbage, hvor kirken fik lov at udskifte de autoriserede tekstrækker med en kontinuerlig læsning af hele Markusevangeliet. Her dukkede ofte tekster frem, som der normalt aldrig prædiktes over og som derfor helt naturligt udfordrede både musikalske valg og praksis. Og man kan sige, at korimprovisationerne for alvor stillede musikens rolle frem som "medforkyndende" på en helt ny måde.

Og vel egentlig også en ny slags musik, der slipper nogle af de traditionelle bindinger?

- I Lindevang Kirke sidder en klassisk organist og en jazzpianist på samme orgelbænk, og det faglige musikerfællesskab og nysgerrigheden overfor musikkens egne præmisser og virkemidler gør det fuldstændig uinteressant for os at dele verden op i klassisk og rytmisk. I KORIMPROJEKT 2019 gør jeg mig fri af genrer. Du kan også sige, at jeg trækker på dem alle sammen på en gang! Det er SÅ befriende og sjovt. Og enormt krævende. At komponere betyder jo egentlig at sammensætte, og med korimprovisationerne leger vi med traditionen i sammensat tid – fra tidligste vokalmusik til realløyd fra verden af i dag og i morgen. Altså et musikalsk komposteringsarbejde - vi kan jo kalde det "kompostmodernisme"!

Hvilke teologiske overvejelser har I gjort jer?

- Det har været et meget inspirerende tværfagligt samarbejde mellem musik og teologi.

Vi improviserer over ultrakorte bibelsentenser, tilstillet af præsten og valgt ud fra temaet "IO blikke på den levende Gud". Med "levende Gud" markeres det, at der er tale om et gudsbillede der er i bevægelse, ikke fastlåst, hvilket er afgørende for improvisationstanken. Der kan ikke synges nyt om et ubevægeligt gudsbillede, det kan der kun om et levende gudsbillede, vi til stadighed nærmer os søgende, spørgende, tolkende. Med den "levende Gud" lægges der også et tyngdepunkt i 2. trosartikel – Gud der bliver kød og blod. Med inkarnationen fik troens blik retning, samtidig med at det udvides.

Det "levende" peger også i retning af det "legende". Det peger på, at musikken – og særligt den improviserede musik der lever lige nu og her – kan åbne nye rum for verdens mange ord. Den kan holde verden i bevægelse og skabe et legende nærvær i selv den mest planlagte sammenhæng.

Improvisationerne baserer sig på soundscapes af Louise Hjort Hansen. Hvordan bliver de til?

- Når jeg har fået teksten, vi skal improvisere over, udarbejder jeg en tidslinje for soundscapet. Den er det første udtryk for, hvad jeg ser af musikalske muligheder i ordene. Der er ideer til antal afsnit, tonearter, artikulationsmuligheder, dynamik mm. Tag f.eks. en dramatisk langfredagsfortælling; hvad sætter den i gang? Hvordan skal afsættet lyde – et tordenskrald? Et dunkende hjerte? Hvordan udvikler vi tematikken undervejs – og ikke mindst; hvordan fører vi tilhøreren

sikkert til dørs til sidst? Alt det input fodrer jeg Louise med, og når det endelige soundscape foreligger, tegner jeg et grafisk skema med en vandret linje for soundscapet og en for koret – og evt. en tredje linje for en solist eller et instrument.

Undervejs i sangernes linje angiver jeg hvilke bevægelser (læs: improovelser) der skal bruges – her bruger vi ofte børnelege som kodesprog for en musikalsk bevægelse. F.eks. "Kongens efterfølger" som billede på imitation, eller "Kluddermor" som billede på at én musikalsk idé får lov at løse et hidtil sammenfiltret afsnit. De tidslinjer, vi nu har udgivet, er udtryk for hvad vi kan og har gjort i Lindevang. Men det er vigtigt at forstå, at tidslinjerne kan udarbejdes 100% efter ethvert kor og dets muligheder. Og soundscapet kan formentlig også bruges til en række andre tekster, hvis man vil. Eller i andre bibeloversættelser og på andre sprog. Der er rige variationsmuligheder.

Hvordan forbereder man en korimprovisation?

- Tak fordi du siger "forbereder"! There ain't no such thing as a free lunch... Vi har arbejdet efter Ingmar Bergmans kendte citat: "Kun den, der er vel forberedt, er fri til at improvisere". Helt konkret lærer vi så hurtigt som muligt tidslinjen udenad sammen – det bliver man hurtigt god til! Her lytter vi sammen på soundscapet og lærer dets tonale forløb, cues m.v. udenad (Eks.: når du hører ... er det tegn til at gå videre til...). Og vi lærer teksten udenad og gør stemmen fortrolig med de

Lars Sardemann
Foto: Thomas Rønn

valgte tonearter ved at synge skalaer, treklange og trinøvelser. Hørelære, faktisk. Så ser vi på de fornævnte øvelser (à la børnelege) og afprøver forskellige ideer. Jeg har selv sunget med og har som "spillende træner" også arbejdet med min rolle som korleder... meget lærerigt at "gå vejen selv med sangerne"!

Alt dette gennemgås ved korproven før høj-messen. Over tid får vi altså en ny og stærkt hørelære-baseret fælles metode med tekniske redskaber og musikalske klichéer til selve impro-situationen. Og herigennem frisættes modet, så en korimpro ikke føles som et musikalsk "bungyjump". Men altså, der er **INGEN** noder og intet papir når vi improviserer – vi sætter "øret for øjet".

Hvordan har korsangerne reageret på den nye arbejdsmetode, har det ændret sig i forløbet?

- De ved, at de er ansat i et liturgisk forsøgs-sogn og har gået virkelig loyalt og nysgerrigt til opgaven. Før jeg fik formuleret et egentligt materiale med øvelser etc. arbejdede vi mere intuitivt – nogle gange famlende. Det kan ikke anbefales. Men efterhånden bliver alle jo mere fortrolige med mulighederne, og der er klart opstået en langt større sikkerhed nu, hvor der er formuleret nogle færdselsregler. Og bonus er jo så, at hele "øre-for-øje"-princippet har styrket det almindelige, nodebundne korarbejde på alle parametre; intonation,

teksttydelighed, artikulation, rensyngning, bevidsthed om de andres stemmeforløb og dermed om min egen rolle i helheden – jeg kunne blive ved. En af sangerne udtrykte det sådan her: "Det er som om, man som sanger må tage ordene meget mere på sig, når man selv skal komponere musikken til dem lige på stedet".

Hvordan kan andre bedst gå i gang med korimprovisation efter denne model? Har du planer for at komme ud med det?

- Ja, når nu alt det her coronahaløj engang lægger sig, så håber jeg meget på at få lov at komme lidt rundt og lave nogle gode workshops. Evalueringen af projektet og alle erfaringerne undervejs viser et enormt stort potentiale, og det vil være relevant med kurser og workshops i både kirkemusikskolernes og konservatoriernes regi. Det vigtige er at få prøvet principperne af på egen kor-krop, så det kunne også være relevant at integrere nogle korimproøvelser ved den faste ugentlig korprøve – f.eks. under opsyngning – eller på korweekenden. Og som sagt før – alle kor kan være med: har du to ører at høre med, en stemme at synge med sammen med andre, og kan du fortælle en god historie, så kan du også improvisere i kor.

FAKTABOKS

Udgivelsen "10 blikke på den levende Gud" er udkommet på Forlaget Mixtur i to hæfter – et til korlederen og et til korsangeren. Førstnævnte har de ti soundscapes i cd-indstik, men det er også muligt at downloade soundscapene fra noder.dk

I korlederens hæfte uddybes improteksterne, arbejdsform og metode, og der gives en indføring i at arbejde med soundscapene samt et antal improøvelser. Du kan også læse nogle af de utroligt mange gode publikumsreaktioner, projektet har fået. Korlederen skal også have korsangerens hæfte, hvor de ti tidslinjer findes og udfoldes.

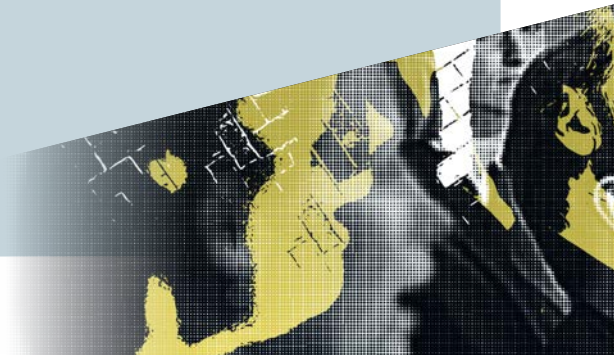
Alle ti korimprovisationer har været "afprøvet" enkeltvis som motet ved højmesser i Lindevang Kirke i perioden maj-september 2019. I oktober 2019 indgik alle 10 improvisationer i en samlet koncertpræsentation, hvor de kædedes sammen af oplæsning og korte improvisationer for fløjte/elektronika.

Og i maj 2020 – midt i coronaens forvredne virkelighed – præsenteredes så den endelige udgivelse hvor korimprovisationer blev udfoldet i deres tiltænkte habitat, en gudstjenestelig

ramme med salmer, læsninger, refleksioner, orgelmusik, bønner m.m.

KORIMPROJEKT2019 har også udgivet 4 små film der kan ses på lindevangkirke.dk eller sardemann.dk – de tre af filmene er rene musikvideoer, hvor du kan opleve Lindevang Kirkes sangers bud på tre af improvisationerne, og i den sidste film tager organist og korleder Lars N. Sardemann publikum med "Bag om KORIMPROJEKT2019".

Fremad arbejdes der på også at afprøve korimprovisation og principperne bag i andre sammenhænge end kirkens – f.eks. som formidling i museums- og festivalsammenhæng.

Forsikring

Bilpleje – din bil fortjener det

Hold din bil i topform med Bilpleje

Du får:

- ✓ En månedlig bilvask
- ✓ Hjulskift to gange om året
- ✓ Hjulopbevaring hele året
- ✓ Halvårligt sæsonstjek

– et tilbud til dig med bilforsikring i TJM Forsikring

Køb på tjm-forsikring.dk/bilpleje

Sammenhold
betaler sig

79 kr./md.

Nyt fra

Det Kongelige Danske Musikkonservatorium

Den store renovering af Marcussenorglet i konservatoriets koncertsal er nu færdig. Orglet blev genindviet ved den netop afholdte Copenhagen International Organ Festival, og vi kan konstatere, at DKDM nu for alvor råder over et stort og velklingende koncertsalsorgel, som vi glæder os til at benytte fremover, både i det daglige arbejde og ved koncerter i den smukke koncertsal.

Sven-Ingvart Mikkelsen

Har du husket

at opdatere dine medlemsinformationer på hjemmesiden og ikke mindst mailoplysningerne? Ellers går du glip af de særlige medlemsmails med vigtige informationer.

NY SEKRETARIATSLEDER OG MILLIONTILSKUD TIL FUK

Folkekirkens Ungdomskor har ansat en ny sekretariatsleder og kan samtidig se frem til et permanent tilskud fra Kirkeministeriets Omprioriteringspulje. Henrik Gantzel, tidligere leder af Tivolis musikskole, er ansat som ny sekretariatsleder. Han vil få en vigtig rolle i den strategi- og strukturproces som FUK netop nu er i gang med. Samtidig er foreningen blevet tildelt midler fra Kirkeministeriets Omprioriteringspulje. I 2021 er der tale om 158.000 kroner, mens FUK fra 2022 kan se frem til et fast årligt tilskud på 400.000 kroner. Den permanente bevilling skal hjælpe til at bringe korsangen længere ud.

FUK har på blot tre år oplevet en medlemsfremgang på 20 procent, så foreningen i dag er oppe på 13.000 medlemmer. "Som den største kororganisation i Danmark skal vi være med til at gribe det momentum, sangen har og hjælpe med at inspirere og kvalificere korlederne til at brede sangen ud til flere børn, unge og voksne," siger FUK's formand Christiane Gammeltoft-Hansen. "Men vi er også optaget af at gå sammen med andre kororganisationer. Vi har derfor indledt et samarbejde med de andre kororganisationer i Koralliancen, så vi i vigtige spørgsmål kan tale med én stemme."

Kilde: Kirke.dk

ÅRSKURSUS I ESBJERG

DOKS' årskursus i 2021 finder sted i Esbjerg i dagene **mandag den 19. april til onsdag den 21. april**. Programmet bliver det samme som det der måtte aflyses i år pga. corona. Det foregår på Hotel Britannia, hvor det populære punkt "Bjørnetimen" indleder årskurset. Derefter er der gudstjeneste i Vor Frelser Kirke, hvor lederen af kirkemusikuddannelsen på Syddansk Musikkonservatorium Mikkel Andreasen sammen med kirkens kor får lejlighed til at vise hvordan han tænker liturgi, salmesang og i det hele taget gudstjenestens musik.

Esbjerg huser to berømte kor med unge mennesker, Treenighedskirkens Drengkor og Syddansk Musikkonservatoriums Pigekor under ledelse af Lone Gislinge. De to kor optræder ved mandagens aftenkoncert. Tirsdag er der orgelsafari til Hjerting Kirke med Henrik Krüger ved orglet og Treenighedskirken, hvor Lasse Toft Eriksen demonstrerer. Onsdag slutter formiddagen af med en koncert på orglet i konservatoriets fine koncertsal. Der kommer et udførligt program på en nyhedsmail i starten af det nye år.

VEJLEDENDE VIKARTAKSTER

DOKS og Organistforeningen udgiver nu i fællesskab vejledende minimumstakster for honorering af vikaropgaver.

Timelønnen er en vejledende minimums-timesats, og der er intet til hinder for, at man aftaler en højere timesats med henvisning til kompetencer, opgavens karakter eller andet. Ønsker om særlig musik, gudstjenester af en særlig karakter eller andre opgaver ud over det sædvanlige vil typisk medføre, at der bør fastsættes et andet tidsforbrug end standardsatsen angiver.

DOKS opfordrer medlemmerne til at tage udgangspunkt i disse satser, når der indgås aftaler om vikariater. Aftaler om vikariater bør indgås på skrift inden man vikarierer.

Du kan læse mere og finde satserne her:

www.doks.dk/om-doks-info/2659-vejledende-vikarsatser

NYT FRA DET JYSKE MUSIKKONSERVATORIUM

Det er ikke nemt at drive konservatorium i øjeblikket. Orgelfaggruppens traditionsrige årlige studietur har for første gang nogen sinde måttet planlægges tre gange: Først planlagde vi en tur til Polen, som måtte aflyses, så planlagde vi en tur til Sjælland, som også gik hen og blev corona-ramt og endelig gennemførte vi, under Per Møller Rasmussens kyndige ledelse, en endagstur til forskellige seværdige (små)orgler på Djursland. Vi sluttede i Aarhus Domkirke, hvis domorganist Kristian Krogsoe og domkantor Anne Agerskov var vore værter, og hvis orgel nu igen efter en større restaurering ved Marcussen & Son har indtaget sin gamle plads som landets største. Vi forsøger at gennemføre Polensturen til foråret om epidemien vil. I mellemtiden har vi afholdt orgelfestival i november, der bl.a. bod på et mesterkursus i Domkirken ved Ludger Lohmann fra Stuttgart, som uagtet sin nylige pensionering og flytning ufortrødent tog turen herop med mundbind på.

Ulrik Spang-Hanssen

Henrik Skærbæk Jespersen modtager Frobeniusfondens store pris

Ved en koncert i Haderslev Domkirke fredag den 30. oktober modtog domorganist Henrik Skærbæk Jespersen Frobeniusfondens store hæderspris på 250.000 kr. Formanden for Frobeniusfonden Torben Larsen sagde i sin begrundelse, at prisen tildeles Henrik Skærbæk Jespersen for en ganske usædvanlig indsats for kirke-musik i almindelighed og orgelmusik i særdeleshed. Henrik Skærbæk Jespersen har et omfattende engagement udover sin primære opgave som organist ved Haderslev Domkirke - et engagement, der beriger musiklivet og udviklingen af det, ikke mindst med sin indsats for unge med interesse for orglet.

Henrik Skærbæk Jespersen er 40 år og uddannet som organist på Vestjysk Musikkonservatorium. Han blev ansat i domkirken i Haderslev i 2007 og udnævnt til domorganist i 2011. Han grundlagde i 2008 et drengekor ved domkirken, som han har ført gennem en stor udvikling, både kvalitativt og kvantitativt. Koret tæller i dag 65 sangere. Udover at medvirke ved gudstjenester og koncerter i domkirken har koret også en omfattende rejseaktivitet, både i Danmark og i udlandet.

Nyt fra Syddansk Musikkonservatorium

På Syddansk Musikkonservatorium, Esbjerg, bliver det fra det kommende studieår muligt at søge optagelse på studieretningen "Musiker og musikpædagogisk udvikler" med orgel som et af de bærende specialfag.

Denne udgave henvender sig til orgelspillere med evne og vilje til det pædagogiske arbejde, som her kan rettes mere specifikt imod det kirkelige arbejdsområde med korledelse, babysalmesang og orgelpædagogik som helt oplagte muligheder. Man kan læse nærmere om uddannelsen på konservatoriets hjemmeside.

Vi ser frem til en masterclass med vores adjungerede professor Hans-Ola Ericsson i dagene **7. og 8. januar**, og håber ikke at Covid-19 restriktioner gør det umuligt af gennemføre arrangementet.

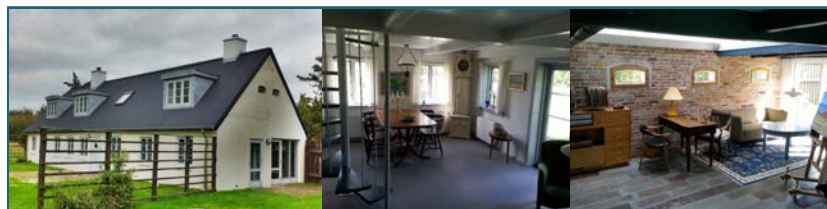
Mikkel Andreassen

Når folkekirken skal spille efter reglerne

– men uden for banen

Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter har undersøgt, hvordan folkekirken håndterede den nedlukning, som coronaepidemien var årsag til i marts til maj 2020. Resultat kan læses i en rapport der blev offentliggjort d. 11. november.

Se FUV's hjemmeside. www.fkuv.dk

LILLE SKIVEREN

Alle medlemmer af DOKS har nu mulighed for at komme i betragtning til én uges ophold i Jens Otto Krags hus Lille Skiveren (syd for Skagen).

Der udloddes to uger, **uge 9, 26. februar-5. marts, og uge 13,**

26. marts-2. april. Lejemålet går fra fredag kl. 16-fredag kl. 12. Pris: kr. 3.000

Huset er charmerende og veludstyret med 8 sovepladser, stort køkken, to atelierer samt to stuer.

Skriftlig ansøgning inden den 9. januar 2021 til DOKS' sekretariat på doks@doks.dk

Der vil herefter blive foretaget lodtrækning.

LA SYMPHONIE DU PATRON

Hanssen, Litaize, Rosenkrantz 1972

Gaston Litaize

La symphonie du patron

Om Gaston Litaizes orgelsymfoni

Nogle få gange i ens liv sker det måske, hvis man er heldig nok, at man løber ind i et af disse mennesker, som går hen og bliver legender. Det er ikke let at sige, hvad der egentlig adskiller legender fra andre mennesker, men det er vel grundlæggende set noget med formatet. Det faglige format, selvfølgelig, men også det menneskelige, det at man bliver god at fortælle historier om, det at uanset hvad man foretager sig, så er det markant. Sådan et menneske var Gaston Litaize unægtelig. Jeg tror ikke, at mange af os helt havde gjort os klart, at det var en legende, vi havde for os, dengang han levede, men det har bestemt afsløret sig efter hans død. Hans indflydelse holder sig usvækket her tredive år efter. 'Le patron' kaldes han blandt gamle elever, hvilket i reglen oversættes med chefen, men det er mere end det. Indehaveren, krofatter, den indiskutable autoritet, centrum.

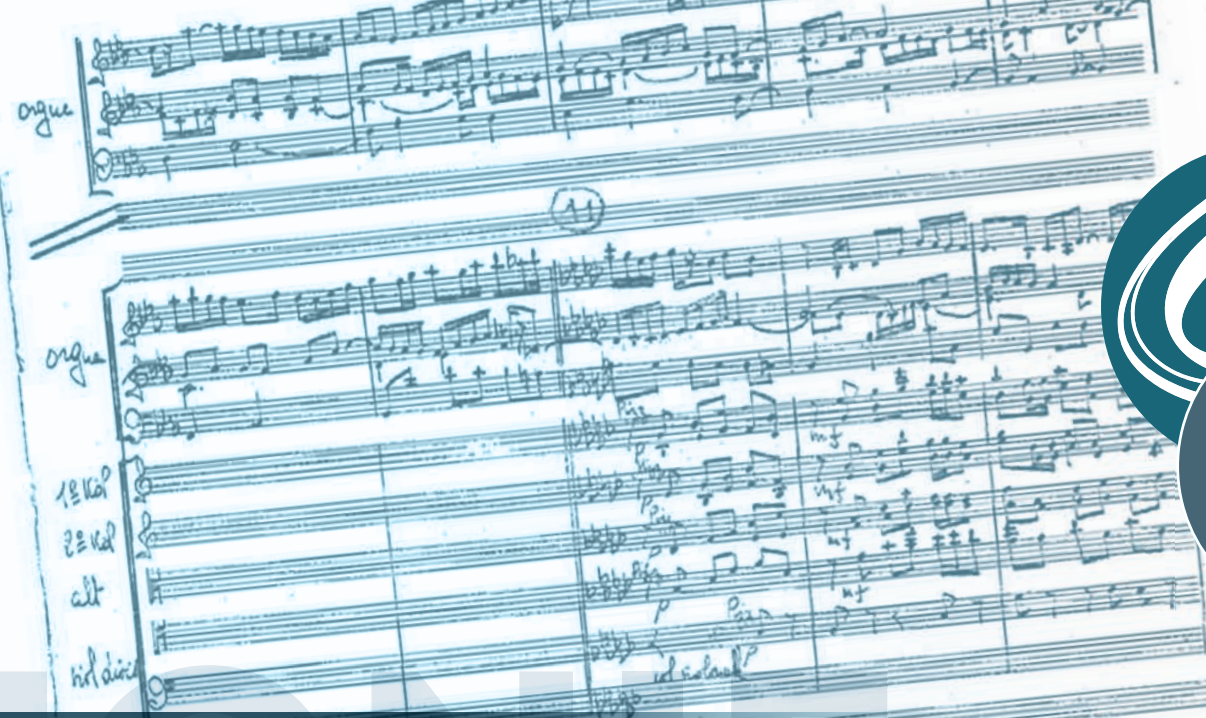
Jeg var nitten år gammel, var lige kommet på konservatoriet og havde gået der i nogle få uger. Alt var temmelig nyt og skræmmende, og nu skulle der altså være mesterkursus med en franskmænd, som jeg forstod var berømt. Min lærer, tidligere domorganist Anders Riber, må have kunnet høre på min udtale af franske værker og komponistnavne, at jeg kunne sproget, så

jeg blev øjeblikkelig sat til at oversætte for mesteren. Jeg blev også inviteret til middag med mesteren hos Det Jyske Musikkonservervatoriums daværende rektor, komponisten Tage Nielsen, og jeg og mit franske blev således sat på prøve mellem indtil flere legender den aften, hvilket var pænt rædselsvækkende for en ung knægt fra det mørke København, skulle jeg hilse og sige. Jeg blev Litaizes oppasser i den næste uges tid (den gang var mesterkurser en forsvarlig og langvarig begivenhed) og måtte sidde med ved indtil flere grundige rødvindrikninger, jeg måtte forhindre ham i at sætte ild til en papirkurv på konservatoriets herretoilet, og jeg reddede ham fra at blive emaskuleret, da han, trods sin blindhed, ville tage turen ned af et dejligt langt og lige gelænder i en eller anden kirke, idet han jo ikke havde set, at der var en farlig dup halvvejs nede, der kunne have haft de skrækeligste følger. Da ugen var forbi, var jeg lige til et rekreationsophold på et kurbad, hvorimod mesteren var aldeles uanfægtet og drog glad fra Aarhus på vej mod nye eventyr.

Det blev til flere lange kurser i årenes løb, og jeg tilbragte også en vinter i Paris som hans elev og lærte ham efterhånden godt at kende som underviser og som menneske. Det var da også som underviser og

koncertgiver, at han i første række satte sit stærke præg på orgelverdenen i Danmark og i Norden. Talrige er de danske organister som i tidens løb har studeret hos ham. Man var ikke altid helt klar over, hvad man egentlig havde lært hos ham, for han var af en generation af lærere, der ikke nødvendigvis gad at skulle argumentere for deres synspunkter – det var sådan set nok, at det netop var dem, der mente noget, at de satte deres autoritet ind på det, og det måtte man så acceptere. Men vi har alle på en eller anden måde bevaret det stærkeste indtryk af ham som musiker og som bærer af en stor fransk tradition, som han selv var så markant et udtryk for.

Som komponist var han ganske anderledes beskeden, efter min egen og mange andres mening aldeles uden grund. Det var en selvfølge den gang, at man også komponerede, hvis man ville gøre sig gældende på det kirkemusikalske A-hold, og det faktum at han på Pariserkonservatoriet gik på hold med så stærke navne som Jehan Alain og Olivier Messiaen har muligvis gjort ham mere beskeden omkring sin egen kompositoriske virksomhed, end der egentlig var grundlag for. Han havde ellers megen medvind på dette felt. Han gik i Henri Bussers kompositions klasse på konservatoriet og

Af Ulrik Spang-Hanssen,
professor på Det Jyske
Musikkonservatorium

IONIE

gjorde sig tilstrækkeligt bemærket til, at han blev udvalgt til at deltage i den højst prestigøse 'Prix de Rome'-konkurrence, hvor deltagerne bliver lukket inde på Fontainebleau-slottet i en ti dages tid og i denne periode skal komponere en kantate. Juryn havde deres alvorlige tvivl om, hvorvidt det overhovedet kunne tillades en blind person at deltage, da han jo nemlig var nødt til at have sin kone med, så hun kunne skrive noder for ham. Det endte efter nogen debat med, at han fik tilladelsen, og han kunne faktisk godt være løbet med prisen, hvis ikke han havde haft det uheld, at hans gode ven, den berømte og almindeligt anerkendte Henri Dutilleux konkurrerede det samme år og da også vandt. Mange mente imidlertid, at Litaizes blindhed ikke havde været uden indflydelse på den åbenbart noget fordomsfulde jury.

Selvom han skal have været en glimrende pianist – han vaklede længe mellem de to instrumenter i sit karrierevalg – har han i sit kompositoriske virke koncentreret sig om orglet. Det hænger muligvis sammen med, at hans livstid blev præget af ikke færre end to alvorlige 'kirkekampe' i Frankrig. Den første var adskillelsen af stat og kirke i 1905. Den var en udløber af den franske revolutions opgør med den katolske kirke,

og den betød, at der blev gjort en ende på Napoleons konkordat med Vatikanet. For kirkemusikerne var det selvsagt en katastrofe, og den tvang Litaizes generation til at blive mere katolsk end den tidligere generation, repræsenteret ved f.eks. Widor, havde været. Det drejer sig om komponister som Duruflé, Dupré, Messiaen, Tournemire, Litaize, Grunenwald og andre, som virkelig tog opgaven alvorligt og lod hele deres kompositoriske virke dreje sig om kirken, dens liturgi og ikke mindst den gregorianske sangskat. Kirken belønnede imidlertid kun deres trofasthed slet. I forbindelse med det 2. Vatikanerkoncil i 1960'erne blev der vedtaget liturgiske ændringer, som betød, at den gregorianske sang i det store og hele blev smidt væk. Stort set alle de nævnte musikere, som hver og én var blandt de berømteste i den katolske verden, indvilgede i at deltage i en kommission, der skulle forsyne messen med nyt musikalsk stof i stedet for det gregorianske, men deres synspunkter vandt ikke gehør, og de forlod kollektivt udvalget i dyb skuffelse.

Litaize skrev altså næsten kun orgelmusik, med undtagelse af nogle få klaverstykker, en smule kammermusik – og så altså denne symfoni. Vi ved meget lidt om dens tilblivelse. Øjensynlig er den blevet til som

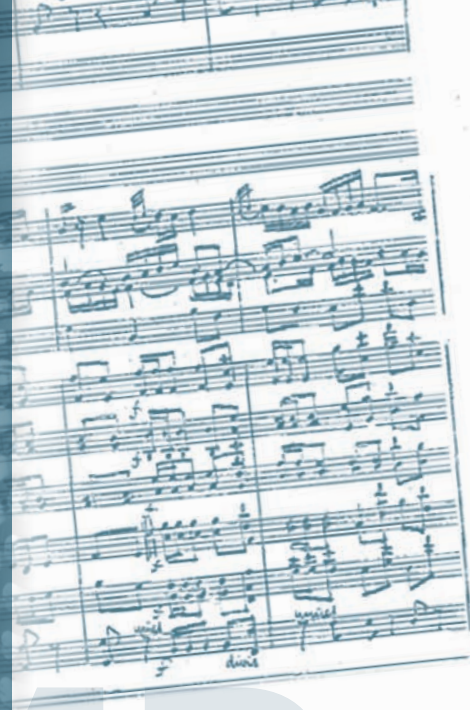
et indlæg i en kompositionskonkurrence i 1943. Lad det blive afsløret med det samme, at Litaize heller ikke vandt denne gang. Om det har været skuffelse over resultatet eller noget andet, der gjorde, at han aldrig siden omtalte dette ret betydelige værk med et ord, må stå hen i det uvisse. Det kan muligvis også skyldes, at han havde svoret, at han ikke ville lade sig høre i Paris, så længe tyskerne holdt byen besat, men han har efter skuffelsen med Prix de Rome muligvis ikke kunnet afholde sig fra at forsøge at tage revanche. Man kan ikke undgå at blive betaget af denne blinde mand der, så snart han kunne, prompte meldte sig til modstandsbevægelsen, og måske har dette viljestærke og principfaste menneske været flov over, at han trods den fortsatte besættelse af Frankrig havde deltageret i denne konkurrence.

Blandt de øvrige konkurrencedeltagere var blandt andre Henri Dutilleux, André Jolivet og ikke mindst den senere professor Jean Rivier, som vandt med en klaverkoncert. Forholdene har nu heller ikke været særlig gode for en orgelsymfoni, for konkurrencen blev afholdt i det gamle Pariserkonservatoriums sal i Rue du Conservatoire, tidligere rue Bergère, hvor der simpelthen ikke var noget orgel. Det må siges at være noget af

Gaston Litaize

et handicap, når man nu deltager med lige præcis en orgelsymfoni, hvis effekt nok må siges at være påvirket af tilstedeværelsen af et orgel. Ved denne lejlighed præsenterede Litaize sig kun med 2. satsen, Intermezzo, og det har været pianisten Geneviève Joye, der spillede hele satsen på klaver i 1. runde og som spillede orgelstemmen i finalen. Hun må have været en ret forbløffende bladspiller, for værket er instrumenteret for et enormt orkester, og det er meget svært at læse. Partituret er noteret af komponistens kone Simone, der, skønt hun ikke selv var musiker, lærte sig musikalsk notation for at være sin Gaston behjælpelig. Hun har muligvis ikke været helt klar over, om en given tone skulle noteres som f.eks. cis eller des, og det gør specielt den harmoniske notation meget vanskeligt læselig.

Orgelsymfonien er en god repræsentant for en særlig genre, der hverken helt er solo-koncert eller symfoni i traditionel forstand. Den har en solostemme, der er meget mere betydelig end en almindelig orkestersolo, og samtidig er orkestret en betydeligt mere selvstændig aktør end i de fleste violin- eller klaverkoncerter. Berømte eksempler på denne hybrid er Saint-Saëns' *Orgelsymfoni*, Vincent d'Indy's *Symphonie sur un chant montagnard français*, hvor klaveret har

en meget fremtrædende rolle, og Berlioz' *Harold en Italie*, som er en slags bratsch-koncert – men ikke helt. Litaizes symfoni er ikke helt en orgelkoncert og heller ikke en konventionel symfoni, dertil har orglet en alt for betydelig rolle.

Værket har ligget urørt i Simone Litaizes arkiv i årevis, og er blevet gravet frem af L'association Gaston Litaize, en forening til fremme af hans kunstneriske arv. Det fremstår i dag med to satser – en vældig Passacaglia og det nævnte Intermezzo. Passacagliaen har ca. 20 variationer alt efter, hvordan man tæller det. De fire første spilles i orglets pedal sammen med orkesterets strygere, derefter kommer en variation, som er en kornetsolo for orgel solo, og derefter tager det store orkester for alvor fat. Det er i det hele taget karakteristisk for værket, at Litaize bruger orgel og orkester skiftevis, spiller dem altså ud mod hinanden, omend der selvfølgelig også er steder, hvor begge spiller samtidig. Dette gælder også i Intermezzo'et, hvor organisten ofte er solo i 5/8. Det indledes med en 130 takter lang scherzo-agtig konstruktion, hvilket afbrydes af orglet med en lang lyrisk bemærkning i 5/4. Disse elementer afveksler med hinanden satsen igennem og slutter meget brat i F-dur.

Hvad der kan have gjort, at der aldrig blev skrevet en tredje sats, er ikke nemt at vide – måske siger førstesatsen i sin majestæt og andensatsen i sin kalejdoskopiske livfuldhed alt, hvad der skal siges? Vi ved det ikke, men de to satser, vi har, udgør med ca. en halv times spilletid et vældigt værk i sig selv og et værdifuldt supplement til repertoire, især da Litaize tog en noget anden kompositorisk drejning end mange af sine samtidige organister. Han var tydeligvis en stor beundrer af Stravinskij, og selv om han gav det udseende af, at det især var dennes evne til at konsumere vin, der betog ham, så kan man, især i Intermezzo'et, høre tydelige påvirkninger derfra. Det har muligvis også været derfor, at flere anmeldere mente, at han var en barsk modernist.

I den version, der blev uropført under Aarhus Internationale Orgelfestival, havde komponisten og organisten Eric Lebrun reduceret besætningen til 'normal' orkesterstørrelse, Aarhus Symfoniorkester spillede, Gerhard Markson dirigerede og undertegnede sad ved Symfonisk Sals Klais-orgel den første gang dette værk blev hørt i sin helhed og i stort set den besætning, det er tiltænkt.

Bag om helligdagen

Når Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter og Folkekirken Kirkemusikskoler i samarbejde med Kirkemusikalsk Kompetencecenter første søndag i advent 2020 lancerer en ny version (fkuv.dk/bag-om-helligdagen) af hjemmesiden *Bag om helligdagen* med homiletiske overvejelser og salme- og musikvalg til kirkeårets to tekstrækker, skyldes det ønsket om at integrere nyere liturgiske ressourcer (kollektksamlinger og salmebogstillæg) samt en ambition om at medvirke til at styrke det tværfaglige samarbejde mellem teolog og musiker.

Et tværfagligt projekt

Teksterne til hjemmesiden er skrevet af 12 par bestående af en præst og en organist, som ikke på forhånd kendte hinanden, hvilket viste sig overvældende givende og relevant for de deltagende såvel som for de tekster, der kom ud af samarbejdet. For eksempel skriver én af projektets præster sådan om samarbejdet med organisten: "Det har på alle måder været inspirerende at arbejde sammen med en organist omkring gudstjenesteplanlægning. At have en at sparre med omkring teksterne, som ikke er fedtet ind i et vanligt teologisk sprog, at forsøge sammen at finde en rød tråd gennem gudstjenesten, så der kan blive en helhed mellem ord og musik, at få lukket gamle og nye salmer op med en musikalsk fagpersoners blik, at opleve gensidig respekt for ansvaret for gudstjenesten – det har alt sammen været fantastisk berigende. Tænk sig hvis alle gudstjenester kunne forberedes på den måde".

Proces og produkt

Hvert par fik tildelt fem eller seks søn- og helligdage, og flere af fordelingerne gav parrene mulighed for at tænke i længere forløb, lægge gennemgående tematikker ind i deres produkt og overveje kirkeårets betydning.

Arbejdet begyndte med en samtale om dagen og dens tekster, for derefter at vælge kollekt og udforme det fælles begrundede salmevalg, som vi opfattede som den platform, hvor begge fagligheder naturligt kommer til orde. Dernæst skulle der af præsten udformes en homiletisk refleksion og af organisten et begrundet musikvalg – med udgangspunkt i den indledende, fællesfaglige samtale og i det fælles arbejde med salmevalget. Ofte viste det sig, at salmevalget på en helt afgørende måde fik indflydelse på såvel gudstjenestens homiletiske indhold som dens samlede musikalske udtryk. Hvert par skulle endvidere lave et tværfagligt notat om deres indledende samtale. Gennem dette kan brugeren få et indblik i processen bag udvælgelsen af tematikker, salmer, musik, kollekt og tilgange til det tværfaglige arbejde.

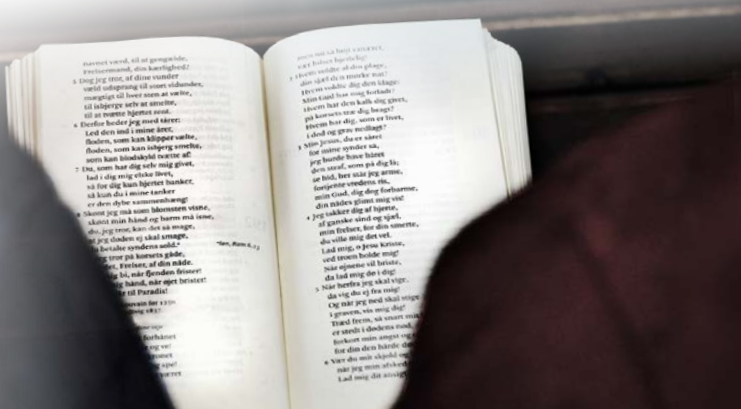
Selve arbejdet foregik ved en uges fælles arbejde i Løgumkloster. Processen var krævende, men givende – en deltager beskriver det på denne måde: "Samarbejdet skulle først løbes i gang, og vi skulle tale os ind på hinanden. Men efter at have fået sovet ud oven på den første dag, som oplevedes lidt voldsom for begge (HVAD er det, vi har gang i her? Og hvordan skal vi dog nå det?!), begyndte det at komme, og vi fandt ind til et fælles 'sprog' og en fælles linje: hvad vil vi med gudstjenesten? Og snart gled det bare!".

Med alt dette er der i højere grad end den tidligere version af *Bag om helligdagen* lagt op til en formidling af det, som det tværfaglige samarbejde kan give; både i forhold til den kollegiale sparring, den større viden om den andens fagfelt og – sidst, men ikke mindst – hvad den tid, man investerer sammen med sin kollega, kan give til gudstjenesten. Dette 'samspil' er blevet til et idé- og inspirationsmateriale, som vil kunne anvendes af såvel erfarne teologer og musikere som relativt nyansatte præster og organister.

Velkommen – 1. søndag i advent

Vi håber naturligvis, at I er mange, der vil gøre brug af denne nye hjemmeside. Man kan dykke ned i den enkelte søn- eller helligdags stof eller læse en del af materialet gennem en længere periode, og parrenes forskellige tekster viser, at der ikke findes nogen ideel tilgang til processen, men at det derimod kan være sundt at forsøge sig med nye måder at gå til opgaven på. Forhåbentlig vil det fremgå, at gudstjenestelementerne i så høj grad interagerer med hinanden, at denne ressource i sig selv kan argumentere vægtigt for vigtigheden af, at præsten og organisten ser gudstjenestetilrettelæggelsen som et arbejde, der har et fælles begyndelsespunkt i samtalen – og naturligvis et fælles afslutningspunkt i gudstjenestefejringen.

Foto: Folkekirken.dk

Af Karin Schmidt Andersen,
formand for DOKS

Sammenhold

Som fagforening indgår DOKS naturligvis gerne centrale aftaler på medlemmernes vegne. Det er det man har faglige organisationer til. Det kræver imidlertid at der er en modpart, der er villig til at forhandle og indgå aftaler på et givet område.

Vikararbejde er, som verden ser ud i øjeblikket, ikke dækket af organistoverenskomsten. Der er her tale om en helt individuel aftale mellem organisten, der sælger sin arbejdskraft og kompetencer, og et menighedsråd der efterspørger dem. Men selv om området ikke er aftaledækket, har DOKS dog en holdning til, hvad en rimelig aflønning for løst vikararbejde skal være.

Et EU-direktiv tilsiger, at deltidsansatte ikke må forskelsbehandles. Bestyrelsen mener derfor, at overenskomstens løn- og pensionsforhold skal kunne afspejles i vikartakster, ligesom overenskomstens syn på forholdet mellem uddannelsesniveau og løn bør være et parameter. Dermed anerkendes vikararbejde på linje med overenskomstdækket organistarbejde.

I det forgangne år har Organistforeningen og DOKS mærket en stigende frustration fra medlemmer landet over, der har efterlyst vejledning og ensartethed. Det er blevet mere påkrævet i takt med at nogle provstier og konsulenter har udmeldt helt urimelige og uforklarlige takster for vikararbejde. På

DOKS' generalforsamling blev der redegjort for problemstillingen og det faktum, at dårlig aflønning kun kan finde sted så længe der er nogen der accepterer det. Skal der skabes bedre vilkår for vikararbejde er det nødvendigt at stå sammen.

Derfor er det glædeligt, at DOKS og Organistforeningen har haft et tæt og godt samarbejde for at afhjælpe de uacceptable tilstande. Det resulterede i, at foreningerne den 1. november udmeldte nye fælles vejledende vikartakster. I arbejdet med at finde frem til de justerede satser har det været vigtigt, at principperne der ligger til grund for de enkelte takster er gennemskuelige. Det skal gøre det enkelt at argumentere for det rimelige og saglige i aflønningen. De vejledende takster skal være en hjælp til at lægge et fornuftigt minimumsniveau samt være et redskab, hvis der er behov for yderligere forhandling om honorering af specifikke opgaver.

Det kan være svært at prissætte sin arbejdskraft. De opgaver en vikar hyres til at varetage kan være meget forskellige, og der kan være regionale forskelle og syn på aflønning fra et lille landsogn til en stor bykirke. Det er DOKS' opfattelse, at der med de nu udmeldte satser er et rimeligt afsæt for et landsdækkende niveau for vikaraflønning og et udgangspunkt for individuel justering i forhold til kompetencer og timeforbrug i

konkrete situationer. Med andre ord, der er tale om minimumstakster som DOKS anbefaler og mener er en realistisk aflønning i alle landets provstier.

Ved at DOKS' og Organistforeningens medlemmer og bestyrelser står sammen i denne sag kan vi forhåbentlig få loftet det generelle niveau for vikaraflønning og skabe et godt afsæt i de situationer, hvor det er rimeligt at blive aflønnet ud over standardtaksten.

I denne forbindelse er der grund til at nævne den gode relation der er mellem Organistforeningen og DOKS. Som jeg udtrykte det ved DOKS' generalforsamling, har der i det forgange år været et tæt, fortroligt og frugtbart samarbejde. DOKS forventer, at vi i det nye år arbejder videre på det gode kollegiale forhold mellem vore foreninger. Der vil være en række fælles emner og opgaveløsninger, der ligger lige for som uddannelse af tillidsmænd og planlægning af Nordisk Kirkemusiksymposium i 2024. Vore foreninger hører fagpolitisk til i to forskellige centralorganisationer, men det til trods har vi en række fælles udfordringer og et fagligt fællesskab vi er sammen om. Det er den fælles udmelding om vikartakster et godt eksempel på.

Helligtrekongers søndag, 1. tekstrække

Jytte Lundbak, organist i Skt. Nikolai Kirke, Holbæk, fortæller om sine musikvalg

I Skt. Nikolai Kirke har man et semi-professionelt voksenkor på 9, der synger introitus og motet hver søndag. Det kan heldigvis stadig lade sig gøre i corona-tider pga. gode pladsforhold på pulpituret. Ungdomskoret på 15 medvirker en gang om måneden ved højmesser. Kirken er begunstiget med store lokaler, så voksenkoret kan afholde sine prøver under iagttagelse af diverse corona-regler. Også spire- og juniorkoret under ledelse af organistassistent Ellen Hess Thaysen fortsætter med sine koraktiviteter. "For de unge korsangere er det som at være Palle alene i verden", siger Jytte Lundbak. "Vi prøver at løfte det som en udfordring og finde et repertoire, der ikke er afhængigt af nær kontakt mellem sangerne. Dirigenten har den interessante oplevelse at høre de enkelte sangere klart, men er udfordret af at skulle dirigere til flere sider. Vi eksperimenterer med forskellige koropstillinger. Egentlig giver den spredte opstilling en større klang, og menigheden er meget positiv overfor nye opstillinger. Korsangerne savner dog det hygge-sociale ved at stå skulder ved skulder. Det hele bliver mere distanceret."

Jytte Lundbak sammenligner det at vælge musik til gudstjenester med et puslespil, hvor præsten er blind makker. Der er fire præster i kirken med hver deres tilgang. "Jeg fastlægger introitus og motet et par måneder før. Vi har korprøve med voksenkoret hver onsdag eftermiddag

og med ungdomskoret torsdag, hvor vi indstuderer noder, så søndagsprøven kan helliges salmer og musikalisering."

"Udgangspunktet for mine musikvalg til denne gudstjeneste er Messiaens *Les Mages*, hvor pedalet citerer første linje af *Kom sandheds Ånd* som et billede på, at de vise mænd søger et barn og i et større perspektiv, sandheden. Dermed kommer salmen til at passe til søndagen, og introitus bliver Johan Sigvard Jensens *Kom, sandheds Ånd*. 3. januar vil de fleste af os have fået nok af julemusik, og man har brug for noget mere karsk. Så er Johans frie rytmik og gregoriansk inspirerede skiftende taktarter velkomne. Det fortæller jeg til præsten, som så eventuelt kan bruge det i sin prædiken. Jeg har et godt samarbejde med mine præster, vi udveksler oplæg og giver hinanden feedback." Musikken kommer således til at danne en bueformet ramme om højmassen, - begyndende med den tekstbårne introitus og afsluttende med den instrumentale, meditationsagtige refleksion over samme tekst.

"Motetten er til den sikre side, da jeg ikke ved hvor præsten vil hen med sin prædiken, og Öhrwalls *Stjerne, på sø og strand* er musik folk elsker at høre. Altergang tager lang tid under corona, så der er brug for meget musik. Vi synger enten *De hellig'*

tre konger, i et arrangement af min mand Jørgen Graven Nielsen, eller *Der er tegn i sol og måne* fra Hans Ole Thers' "Salmeskat"."

Musikvalg

Introitus: Johan Sigvard Jensen: *Kom, sandheds Ånd*

Motet: Anders Öhrwall: *Stjerne, på sø og strand*

Nadversalme: *De hellig' tre konger*, arr.: Jørgen Graven Nielsen (Hvis den er "taget" af præsten, Hans Ole Thers: *Der er tegn i sol og måne*)

Postludium: O. Messiaen: *Les Mages* fra "La Nativité du Seigneur"

Ungdomskoret

Voksenkoret ved koncert

Kun den der er vel forberedt er fri til at improvisere!

Lars Nielsen Sardemann: 10 blikke på den levende Gud – korimprovisation med soundscape. Hæfte til korsangeren og hæfte til korlederen med cd. Forlaget Mixtur. Vejl. pris kr. 249,-

Lars Nielsen Sardemann har begået intet mindre end en genistreg med sit banebrydende projekt, der er mundet ud i bøgerne *10 blikke på den levende Gud – korimprovisation med soundscape*, hvor han med et let og enkelt sprog tager læseren med på en musikalsk rejse, ind i improvisationskunstens univers.

I juni i år udkom Lars Nielsen Sardemanns bøger *10 blikke på den levende Gud – korimprovisation med soundscape* på forlaget Mixtur, som et resultat af et 10 måneders kirkeligt udviklingsprojekt i Lindevang Kirke på Frederiksberg. Lindevang Kirke har siden 2011 været liturgisk forsøgssogn, og i 2019 har de over en periode på ti måneder fået lov til at udskifte de autoriserede tekstrækker med en kontinuerlig læsning af hele Markus-evangeliet. Teksterne, der er mindre kendte, stillede nye og andre krav til den musikalske forkyndelse de pågældende søndage. Koret i Lindevang Kirke, der består af dygtige professionelle sangere, dog uden improvisationserfaring, har formidlet disse tekster ved hjælp af korimprovisationer indlagt i gudstjenesten som introitus, motet eller umiddelbart efter tekstlæsning-

erne. Det færdige resultat *10 blikke på den levende Gud* bygger dog ikke på tekster fra Markus-evangeliet, men på ti kernetekster, og en introduktion til hvorledes man som kor og korleder bevæger sig ind på et hidtil ukendt terræn.

Lars Nielsen Sardemann tager os med på en spændende rejse, og giver ved hjælp af små byggesten en meget konkret opskrift til at komme i gang med at improvisere med sit kor. Indholdet i hæfterne er tydeligt vægtet højere end hæfternes beskedne layout, der er så simpelt at projektet som lukket bogform ikke umiddelbart kalder på yderligere opmærksomhed. Et kedeligt ensfarvet hæfte i A4-format, oveni købet på den forkerte led, uden en eneste illustration eller billede undervejs. Den der alligevel får åbnet disse hæfter vil dog opdage, at de rummer en musikalsk rejse der fortjener et nærmere studie.

10 blikke på den levende Gud består af et lille hæfte til korlederen og et karryfarvet hæfte til korsangeren. Dertil hører en cd med det der kaldes soundscape, altså et lydlandskab eller lydbillede, som udgør en væsentlig del af improvisationerne. Et lydbillede varer i gennemsnit 4 minutter, og er udarbejdet i samarbejde med blokfløjtenisten Louise Hjort Hansen. Disse lydbilleder er gennemsyret af hendes virtuose og fantastiske blokfløjtespil. Lydbilledet er

underlægning til korets improvisation, således at koret altid improviserer henover et allerede etableret lydbillede. Korsangerens bog skitserer tydeligt, hvad koret skal gøre hvornår.

Et lydbillede begynder eksempelvis med 30 sekunders reallyd, lyde taget fra den virkelige verden som barnegråd, en bil der kører etc., og dertil en instruks til koret med toneart, tempo og hvordan der skal improviseres henover dette. Der er tydeligt markeret hvad koret skal lytte efter når lydsporet skifter til en anden skitse, og hvad det stiller af nye krav til korets impro over denne nye skitse. Koret bliver aldrig overladt til sig selv i et intetanende improvisationsrum, men er hele tiden holdt i hånden med forklaringer, og hjulpet på vejen af et underliggende lydbillede der både indleder og afslutter den egentlige improvisation.

Korlederens lille hæfte indledes med en større redegørelse for projektets formål og udformning, inden der er en længere opremsning af de ti bibelttekster som improvisationerne tager udgangspunkt i, samt referencer til hvor der kan forefindes yderligere inspiration i andre skriftsteder, tekster, salmer etc. Efter 25 siders læsning kommer dét som man venter på: Hvordan gør man? Hvordan tager man hul på denne grænseoverskridende disciplin, når man skal have sit kor til at improvisere? Måske kan man

ikke engang selv improvisere, så hvordan skulle man nogensinde kunne få et kantori, et semiprofessionelt kor, et damekor i aftenskole-regi eller noget lignende til at mestre kunsten ”improvisation”. Skal man sætte improvisation på dagordenen for alle torsdagsaftener de næste måneder, og forvente at korsangerne møder talrigt op, eller hvordan kan man gribe små dryp og gradvist lade det tage form?

Gennem tolv små øvelser bliver korlederen guidet sikkert igennem, hvordan man kan instruere og inspirere sit kor til at kaste sig ud i det. Bitte små lege som de fleste kender såsom kluddermor, kongens efterfølger, rundesang etc. – lege vi alle kender fra børnehaven eller skolen, men som her er tilpasset en gruppe mennesker kaldet korsangere, med et minimum af musikalsk ballast. Alle lege fungerer som små musikalske byggeklodser, og ved at bygge dem ovenpå hinanden, sætte dem sammen og turde eksperimentere, kan det munde ud i en større improvisation. Det er ikke gjort på én øveaften, eller én søndags-korprøve,

men gennem tid og træning vil der opstå nye spændende lydtrum.

Sardemann tager læseren med på en rejse, som man har lyst til at rejse videre på efter sidste side. Han gør et ukendt terræn tilgængeligt, hvor enhver detalje er velovervejet og velbegrunderet. Allerede efter en enkelt gennemlæsning kan man lægge hæfterne fra sig, veludrustet med redskaber til at påbegynde den musikalske rejse. En rejse der efter Sardemanns udsagn appellerer til kor på alle niveauer. Jeg selv har dog svært ved at forestille mig, hvordan mit spirekor med 45 børn i 1. klasse skal kunne improvisere, såvel som jeg er lykkelig for at have en assistent der tager sig af de glade voksne der synger i kirkens tirsdagskor, når de skal i gang med dette endnu ukendte land. For et kor med en tonal og musikalsk forståelse er der dog meget skøn udfordring at hente. Det er ikke et projekt der lige afløser næste søndags motetvalg, men et projekt som korlederen fint kan tage med til det sultne veletablerede kor. Det er et håndværk der skal læres over tid, og som kan læres! Der

skal ikke tænkes ”nu skal vi improvisere det næste halve år”, men Sardemanns opskrifter er lige til at tage med som små dryp i korprøven, der vil udvikle ethvert kor og skabe ny spændende og endnu ukendt musik.

Jeg vil glæde mig til DOKS-stævnet 2021, som gerne må byde på en workshop med Lars Nielsen Sardemann. Alle fortjener at prøve denne improvisationsform, og et projekt som dette fortjener alles opmærksomhed. Jeg glæder mig allerede til Sardemann vol.2.0 hvor jeg håber han inden udgivelsen vil konsultere en ligeså nyskabende layout-konsulent, som han selv er nyskabende når det gælder musik. Indtil da kan man finde spændende inspiration på Lindevang Kirkes hjemmeside, hvor der kan findes en række demonstrationsvideoer.

God improvisations-rejse derude, og stort tillykke til Lars Nielsen Sardemann og Lindevang Kirke med et aldeles spændende, nyskabende og pædagogisk tænkende arbejde.

<p>PIANOKOMPAGNIET </p> <p>Pianokompagniet er et team af erfarne klaverstemmere og instrumentmagere.</p> <p>På vores værksted findes altid et udvalg af brugte istandsatte klaverer og flygler af anerkendte fabrikater, blandt andet nyere brugte japansk producerede Yamaha klaverer og flygler.</p>	<p></p> <p>Pianokompagniet forhandler Schimmels klaverer og flygler. Schimmel er grundlagt i 1885 og produceres i Braunschweig, Tyskland.</p>
<p>Pianokompagniet · Åbyvej 79 · 8230 Åbyhøj · tlf. 7023 8088 · aar@pianokompagniet.dk</p> <p>www.pianokompagniet.dk</p>	

Louis Vierne: 24 Pièces de Fantaisie. Daniel Bruun ved Carsten Lund-orglet i Helleruplund Kirke. 2 cd'er. Gateway Music DB2020. Kan købes som digital download på iTunes og Amazon, og som fysisk cd på www.gatewaymusic.dk

Louis Vierne blev født for 150 år siden og fejres her med en dansk førsteindspilning af *24 Pièces de Fantaisie*, skrevet 1926-27 hvor Vierne var på højdepunktet af sin komponistkarriere. Det er en stor oplevelse at lytte samlingen igennem i sin helhed i al dens afveksling og fylde, med lyriske, fantasifulde, stemningsfulde og virtuose satser i broget følge. Daniel Bruun spiller med stor indlevelse og overlegen virtuositet på det fine symfoniske Carsten Lund-orgel i Helleruplund Kirke, der på smuk vis følger med til musikkens krav. Rummet det står i, har lige akkurat den nødvendige rumklang, og optagelserne står klart og skarpt. Daniel Bruun står også for de glimrende pladenoter med en biografi af Vierne og korte og instruktive notiser om de enkelte stykker og de 24 forskellige personer, der fik dem tilegnet.

4 årtier. Jubilæumsudgivelse fra Vestervig Kirkemusikskole 2020. Red. Vibeke Aarkrogh. Bd. I: Salmer, Bd. II: Orgelmusik, Bd. III: Vokalmusik. Forlaget Mufo. Pris kr. 198,-

Vestervig Kirkemusikskole kan i år fejre sin 40-års fødselsdag, og i en situation hvor adskillige jubilæumsfestligheder har måttet aflyses pga. tidens ugunst, er denne nodeudgivelse i tre hæfter en flot markering. Her får vi en mængde god og anvendelig nyskrevet musik, for det meste skrevet af nuværende og tidligere lærere ved kirke-musikskolen. 1. bind rummer 10 nye salme-melodier af bl.a. Per Skriver, Erik Sommer og Niels Bitsch Nielsen til såvel kendte som nye tekster. I 2. bind er der orgelmusik: 4 salmeforspil, 8 koraltbearbejdelser samt en "Sommerfantasi" for trompet og orgel af tidligere rektor Ivar Mæland. 3. bind bringer en række nye korsatser for ligestemmigt og blandet kor, samt solostemme med akkompagnement af kapaciteter som bl.a. Erling Lindgren og Søren Birch. Fælles for alle tre hæfter er, at musikken er lige til at bruge i gudstjenesten, og at den ikke stiller uoverkommelige krav til de udøvende.

I første bind kan man læse en fyldig gennemgang af Vestervig Kirkemusikskoles historie ved lektor Jørgen Kjærgaard samt rektor Tine Fenger Thomsens artikel "Kirke-musikken ind i en ny tid", der også har været bragt i Organistbladets augustnummer.

Asger Troelsen: 300 salmeforspil. Pris kr. 300,-. Sampak med "100 salmeforspil" og "200 salmeforspil" kr. 500,-.

Ravnsbjergkirkens mangeårige organist Asger Troelsen udgav i 2019 "100 salmeforspil", derefter "200 salmeforspil", og nu trumfer han med "300 salmeforspil", alt på eget forlag, der formidles af bl.a. Forlaget Mixtur. Også i sin nyeste samling holder han fast ved sit dogme om komprimerede forspil – nogle så korte, at man kunne tale om intonationer. Den genre behersker komponisten suverænt med en række veldrejede og bemærkelsesværdigt forskelligartede forspil. Alt efter salmens karakter finder man mange versioner af det traditionelle fugerede forspil, andre er romantiske, nogle mere karske og hist og her med nogle skæve indspark, der giver en forfriskende optakt til salmerne.

Organistbladet bringer oplysninger om koncert-rækker, festivals og andre arrangementer. Send gerne oplysninger om din arrangementsrække til organistbladet@doks.dk

DOKS-ARRANGEMENTER

22. januar 2021

Bestyrelsesmøde i DOKS

19. - 21. april 2021

DOKS' årskursus i Esbjerg

20. april 2021

DOKS' generalforsamling på Hotel Britannia, Esbjerg

KURSER

18. januar 2021

Klaverledsagelse i mange stilarter
v/ Mads Granum - 6 mandage i Roskilde.
www.kirkemusikskole.dk

30. januar 2021

PR for kirkemusikken i medierne
v/ journalist og grafiker Svend Løbner i
Ellevang kirke, Aarhus
www.kirkemusikskole.dk

FESTIVALER OG KONCERTRÆKKER

KØBENHAVN

5. - 19. december

KØBENHAVNS DOMKIRKE
Matinékoncerter lørdage 12-12.30
www.domkirken.dk/orgelmatine

3. december-3. juni 2021

GRUNDTVIGS KIRKE
Orgelmesterkoncerter
den 1. torsdag i måneden kl. 19.30

NÆSTVED

9. - 23. januar

SCT. PEDERS KIRKE
Nytårskoncerter på Eule-orglet lørdage kl. 12

Requiem fra sommerfugleringen

over Inger Christensens Sommerfugledalen

Fremført af trio, SPINE (jazz / improvisation)
Jakob Lundbak (saxofon), Pernille Mejer (vokal), Janus Rønn Lind (klaver)
Musik komponeret af Janus Rønn Lind
koncertbooking: mejer.ernille@gmail.com / 3147 7406

DOKS'EN UD AF BOKSEN Af Mikael Garnæs

Jeg oplever en utrolig opblomstring af det færøske musikliv

Gudmund Mortensen, domorganist i Tórshavn, fortæller om kirkemusik på Færøerne

Rigsfællesskabet omfatter som bekendt også de naturskønne Færøerne, og også her er der en DOKS-organist ansat. Gudmund Mortensen er født i Tórshavn, men fik sin uddannelse i Danmark, først som lærer, siden kirkemusikalsk diplomeksamen ved Vestjysk Musikkonservatorium i 1987. Efterfølgende arbejdede han i Danmark i mange år, men vendte hjem til Færøerne i 2007, da muligheden bød sig.

"I 1980-erne fik Færøerne sin første musikskole, hvilket gav øerne et stort musikalsk opsving. Jeg var i Danmark på det tidspunkt, men i 2007 opslug man en halvtidsstilling som orgellærer på musikskolen. Samtidig blev stillingen i Tórshavn Domkirke ledig. Jeg blev ansat på halv tid i domkirken og halv tid på musikskolen, og har elever fra hele landet og på alle niveauer. Vi har etableret en PO-uddannelse i samarbejde med Sjællands Kirkemusikskole, og lægger stor vægt på at uddannelsen ækvivalerer med den danske.

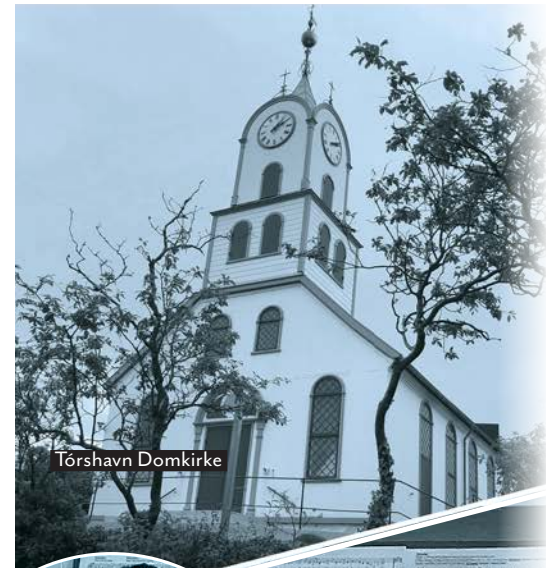
Troslivet er centralt på Færøerne, og der er mange aktive frikirker. I folkekirken står orglet i centrum, og vi møder ikke krav om rytmisk musik i kirken, da det ses som noget frikirkerne bruger. Vores salmebog rummer både Kingo, Brorson og Grundtvig i færøsk oversættelse, men der er også en kerne af færøske tekster og melodier. Som domorganist fungerer jeg også som orgelkonsulent. For tiden er der to nye orgler under bygning på Færøerne, foruden renoveringer af gamle orgler, bl.a. af det færøske orgelbyggerdynasti Verland Johansen. Der er eksempler på at stumme

instrumenter er blevet sat i funktionsduelig stand og igen klinger i kirken. Det er spændende at komme rundt i bygderne og opleve de små orgler og sætte dem i stand.

Jeg oplever en utrolig opblomstring af det færøske musikliv, og det inden for alle genrer. I Tórshavn er der en ret stor MGK-afdeling med alle instrumenter repræsenterede. Sidste år tog vi en ny musikskole i brug med en stor orkestersal. Vi har et symfoniorkester, mange velfungerende kor og gode organister. Udover mig er der to organister med en lang uddannelse samt 10 PO-organister.

Vi er et lille land med 50.000 indbyggere, men der er 60 kirker, og mange organister spiller uden løn. Min stilling er honorarlønnet. Den færøske organistforening har sammen med stiftet udarbejdet en bekendtgørelse om aflønning af organister, der snart er klar til at blive underskrevet af ministeren for området".

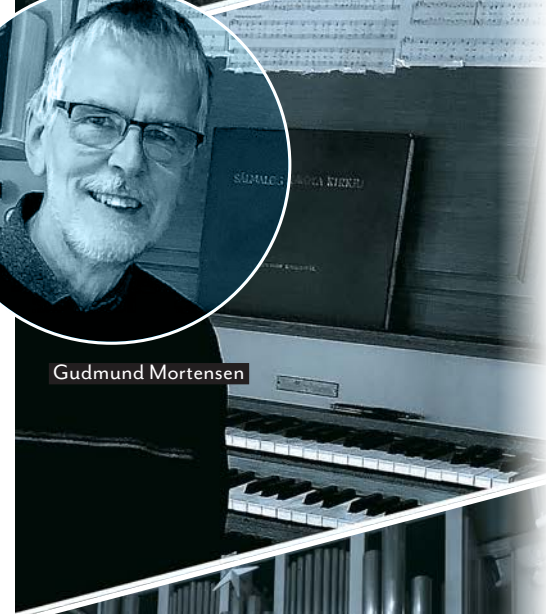
I november kunne Gudmund fejre sin 70-års fødselsdag. "Jeg har sagt, at jeg vil gå af, men har givet menighedsrådet tid til at finde ud af, om man vil have en organist på fuld tid, eller om de to stillinger fortsat skal hænge sammen. Jeg vil gerne fortsætte i en lille stilling og med at undervise. Også konsulentarbejde vil jeg gerne fortsætte med, og jeg kunne tænke mig at lave et kompendium i harmonilære på færøsk. En anden opgave kunne være at skrive forspil og diskanter til de færøske salmelodier."

Tórshavn Domkirke

Gudmund Mortensen

Orglet i Tórshavn Domkirke

